

*Пам'яті
Галини Мерсіянової
присвячується...*

See

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Галина Мерсіянова
**ЖИТТЄВІ ВІХИ
НАУКОВИЙ ШЛЯХ**

Київ
2014

УДК 37.091.4Мерсіянова+012Мерсіянова
ББК 74.03(4Укр)-8Мерсіянова+91.9:74
М52

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту спеціальної педагогіки НАПН України (протокол № 6 від 26 червня 2014)

Авторський колектив:

Г.О. Блеч, І.В. Бобренко, Л.С. Вавіна, А.М. Висоцька,
І.В. Гладченко, В.В. Засенко, С.О. Ключина, І.П. Колесник,
С.Ю. Конопляста, Н.І. Королько, Г.Ф. Лабайчук,
А.В. Лапін, Н.О. Макарчук, А.В. Міненко, А.Г. Обухівська,
І.М. Омелянович, О.В. Орлов, Л.І. Остапенко,
О.М. Павлюченко, Г.С. Піонтківська, М.О. Супрун,
В.С. Товстоган, С.В. Трикоз, О.А. Хованова, О.П. Хохліна,
О.В. Чеботарьова, В.А. Щербак.

Рецензенти:

А.А. Колупаєва, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

І.В. Дмитрієва, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методик корекційного навчання Донбаського державного педагогічного університету

М52 Галина Мерсіянова : Життєві віхи. Науковий шлях : Науково-методичний посібник / Г.О. Блеч, І.В. Бобренко, Л.С. Вавіна та ін.; НАПН України, Ін-т. спец. педагогіки; За ред. В.В. Засенка. – Київ: Фенікс, 2014. – 320 с.

ISBN 978-966-136-183-5

У посібнику висвітлено основні життєві віхи становлення відомого українського вченого, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника Інституту спеціальної педагогіки НАПН України Галини Миколаївни Мерсіянової. Представлено основні наукові здобутки теоретико-експериментальної діяльності вченого, результати наукових досліджень, виконаних під керівництвом Галини Мерсіянової, висвітлено широкий спектр використання її наукового доробку в галузі спеціальної педагогіки, спеціальної психології, логопедії, психопедагогіки. Подано бібліографічний показник праць вченої.

Адресовано науковцям, викладачам, студентам, вчителям та вихователям спеціальних загальноосвітніх закладів, корекційним педагогам, соціальним педагогам та соціальним працівникам, а також усім тим, хто цікавиться проблемами спеціальної педагогіки та психології.

УДК 37.091.4Мерсіянова+012Мерсіянова
ББК 74.03(4Укр)-8Мерсіянова+91.9:74
ISBN 978-966-136-183-5 © В.В.Засенко, 2014

ЛЮДИНА, ВЧЕНИЙ, УЧИТЕЛЬ...

Микола СУПРУН

На щастя всіх людей, серед нас є особливі Особистості, про яких, навіть після їхнього відходу у Вічність, неможливо говорити в минулому часі. Неможливо, бо вони своїм яскравим життям стали орієнтирами у майбутнє життя для багатьох своїх сучасників.

Саме такою постаттю, яка постійно випереджала час, була Наша Галина Миколаївна Мерсіянова. Дійсно, для багатьох із нас – рідних, колег, учнів – Галина Миколаївна була істинно Своєю протягом багатьох-багатьох років...

Гідно пройшовши у дитинстві та в юності воєнні й повоєнні лихоліття Г.М. Мерсіянова опанувала фах учителя-дефектолога в столичному педагогічному інституті імені М.О. Горького. Вона мала щастя навчатися серед когорти майбутніх славетних вчених – майбутнього президента АПН України академіка М.Д. Ярмаченка, майбутніх професорів І.С. Моргуліса, Н.Ф. Засенко, доцента К.М. Турчинської та багатьох інших її друзів зі студентського життя.

Особливим дарунком долі для Галини Мерсіянової було створення молоді Родини із талановитим вченим-мистецтвознавцем Щербаком Василем Артемовичем та народження їхнього, також неординарного, сина Юрія...

Всі, хто знав багато років Галину Миколаївну, завжди щиро захоплювалися її мудрою здатністю любити й оберігати свою Родину. Звісно, чоловік і син протягом їх довгого Родинного життя віддячували взаємністю, що було напрочуд зворушливо всім нам це бачити і знати...

Особливим поштовхом до розквіту загальнолюдського та професійного таланту Г.М. Мерсіянової стала її зустріч і багаторічна плідна співпраця із двома корифеями вітчизняної дефектології – Григорієм Митрофановичем Дульневим та Іваном Гавриловичем Єременком. Саме ці вчені допомогли молодому науковцеві впевнено увійти в світ високої науки. Варто зазначити, що все своє життя Галина Миколаївна з особливою вдячністю згадувала своїх Учителів.

Загальновідомо, що висока результативність наукового пошуку буде досягнута тоді, коли належним чином поєднуються професійнізацікавленнявченого та суспільне соціальне замовлення

на проведення наукових розвідок. Саме таке гармонійне поєднання професійного, особистісного і суспільно-потрібного процесу супроводжувало все наукове життя Г.М. Мерсіянової.

Вбачаючи у найрізноманітнішому долученні до різнопланового трудового навчання одну із заповурук успішної соціалізації учня допоміжної школи, дослідниця всі роки тримала в полі зору процес розробки теорії та методики трудового навчання дітей із особливостями інтелектуального розвитку. За понад півстолітній період вивчення і вдосконалення трудового навчання учнів спеціальної школи науковець ґрунтовно розробила його методологічні засади та методику впровадження у навчальний процес корекційно-орієнтованого трудового навчання.

Цілком слушно наголошуючи на ролі педагога-дефектолога у досягненні мети виховання й навчання особливої дитини, Г.М. Мерсіянова багато зусиль доклала до підготовки майбутніх учителів трудового навчання на дефектологічному факультеті КДПІ ім. М.О. Горького. Розроблене нею науково-методичне забезпечення методики викладання трудового навчання в допоміжній школі й на сьогодні є запитаним у навчальному процесі сучасного Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова. Колектив цього Інституту на чолі з багаторічним соратником Г.М. Мерсіянової академіком В.М. Синьовим всіляко прагне до збереження та поширення ідей провідних своїх викладачів, серед яких ім'я Галини Миколаївни займає чільне місце. Варто тут буде згадати й про ініціативу завідувача кафедри корекційної психопедагогіки професора І.П. Колесника із дослідження історії кафедри в персоналіях. Зазначимо, що в цій історико-педагогічній розвідці постаті Г.М. Мерсіянової відведено багато вдячних сторінок [1].

Особливим етапом професійного життя вченої стала її участь в роботі колективу українських вчених на чолі з професором І.Г. Єремененком щодо розробки диференційованого навчання учнів допоміжної школи. Спільний науковий доробок Г.М. Мерсіянової й І.Г. Єременка, Л.С. Вавіної та В.Є. Турчинської без перебільшення був сприйнятий дефектологами України і всього колишнього Радянського Союзу як давно очікувана новація в організації всіх напрямів корекційно-виховного процесу допоміжної школи. Базові теоретико-методичні основи диференційованого навчання учнів зазначеного типу шкіл і на сьогодні є педагогічним орієнтиром для дефектологів-практиків.

Прикладом наукової виваженості може слугувати багаторічна робота Галини Миколаївни зі створення оригінального наукового видання понятійно-термінологічного словника «Спеціальна педагогіка» (2002) [2]. Спільно з В.І. Бондарем та В.В. Засенком вона як автор і упорядник словника здійснила колосальну дослідницьку роботу зі створення цієї першої в Україні фундаментальної наукової праці. Особливо потрібно відзначити організаторський талант вченої. Саме їй вдалося об'єднати навколо редакційної колегії цілу когорту вчених і педагогів-практиків, котрі вважали за честь працювати в нашому авторському колективі.

Учитель продовжує жити в своїх учнях. Стосовно Галини Миколаївни це висловлювання повністю відповідає своїй сутності. Все своє наукове життя вона щиро ділилася своїми здобутками із молодими колегами-науковцями та педагогами спеціальних шкіл. Гордістю наукової школи вченої є один із основоположників дефектологічного факультету у Слов'янському державному педагогічному інституті професор А.І. Капустін. А доктор психологічних наук, професор О.П. Хохліна і доктор педагогічних наук, професор С.Ю. Конопляста тепер уже самі започаткували власні наукові школи. Наукові здобутки цих вчених та інших багатьох представників наукової школи Галини Миколаївни відомі далеко за межами нашої держави. На сьогодні плідно працюють на дефектологічній ниві кандидати педагогічних наук В.І. Андрієнко, А.М. Висоцька, А.Р. Ібрагімова, Н.І. Королько, А.В. Лапін, І.М. Омелянович, В.С. Товстоган, Н.А. Ярмола та багато-багато інших талановитих продовжувачів справи її життя – дефектології.

Згадуючи Галину Миколаївну як наукового керівника багатьох наукових досліджень передусім відзначимо її талант в розробці методичних засад наукового пошуку. Вона володіла особливим даром дохідливо-талановито окреслити молодому науковцеві його власну наукову дорогу. Недосвідчена людина, котра прийшла в дефектологічну науку, швидко оволодівала теорією і практикою проведення наукових досліджень. Звичайно, її успіх у підготовці наукової молоді полягав у постійній праці над збагаченням свого наукового потенціалу. Галина Миколаївна, як ніхто інший, була чутливою щодо сприйняття розмаїтих новацій у сфері організації власної науково-дослідницької праці. Останні роки свого творчого шляху вчена не уявляла своєї роботи без постійного використання комп'ютера, інтернету, мобільного зв'язку та інших інформаційних засобів нашого часу.

Розмірковуючи про феномен постаті Галини Миколаївни, неможливо не звернути увагу на успішність її професійного науково-педагогічного шляху. Вступивши у 1954 році до аспірантури Науково-дослідного інституту дефектології Міністерства освіти УРСР, вона до останнього свого дня працювала лише в одній лабораторії – олігофренопедагогіки. Змінювалися назви наукової установи, але протягом десятиліть залишалося незмінним коло наукових інтересів вченої. Всі роки праці у нашій лабораторії Г.М. Мерсіянова була моральним авторитетом колективу. В своїх наукових пошуках вона знаходила всіляку підтримку з боку багаторічного керівника нашого колективу професора І.Г. Єременка, його наступників – академіка НАПН України В.І. Бондаря, професора О.П. Хохліної, старшого наукового співробітника В.В. Золотоверх й нинішнього керівника лабораторії олігофренопедагогіки старшого наукового співробітника Н.О. Макарчук. Неможливо тут не згадати її колег – соратників, з якими пов'язані десятиліття спільної роботи. До них насамперед відносяться знані українські вчені-дефектологи професор М.О. Козленко, старші наукові співробітники Л.С. Вавіна, Г.М. Кобернік, Е.І. Пущин, Л.С. Ступникова та багато інших неординарних людей-особистостей.

Автор цих споминів сам неодноразово був захоплено-вражений проявами масштабності постаті вченої. Як тут не згадати її уміння побачити і належним чином оцінити в роботі свого молодого колеги те раціональне зерно, що з роками проросте багатим науковим урожаєм. Виступи Г.М. Мерсіянової на обговоренні наукових результатів своїх колег завжди були взірцем науково-доброзичливого оцінювання нинішніх наших здобутків і, що було для кожного з нас особливо значущим, – окреслення перспектив наукового пошуку. Спілкування з Учителем завжди надихало нас, її соратників і вихованців, на майбутнє творення вже свого власного наукового потенціалу.

Працюючи з Галиною Миколаївною в одному науковому осередку, всі ми – її учні і колеги, завжди відчували якусь особливу людську та професійну захищеність. Підставою для такого відчуття була і є сама глибинна людська сутність Нашої Галини Миколаївни – її природне прагнення завжди і в усьому допомагати іншим...

Література

1. Кафедра психокорекційної педагогіки. Внесок викладачів кафедри у розбудову української дефектології: Навчальний посібник. – Частина 1 / За ред. І.П. Колесника, Г.С. Піонтківської. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 202 с.
2. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.